

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

[doi http://dx.doi.org/10.22067/pg.2021.27284.0](http://dx.doi.org/10.22067/pg.2021.27284.0)

پژوهشی

بررسی واکنش سازمان ملل به پدیده تغییرات آب و هوایی (رویکرد انتقادی)

سمانه شفیع‌زاده برمی (دانش‌آموخته دکتری علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. نویسنده مسئول)

samaneh.shafizadeh@gmail.com

محمدجواد رنجکش (استادیار علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.)

ranjkesh@um.ac.ir

چکیده

پدیده تغییرات اقلیمی یا تغییرات آب‌وهوایی از مسائل مهم سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای عضو آن است. توجه به این پدیده در دو دهه اخیر در دستور کار جدی سازمان ملل قرار داشته است. در رویکرد جدید در مطالعات امنیتی نظریه‌پردازان مکتب انتقادی تلاش دارند تا معناسازی جدیدی را برای موضوعات امنیتی ایجاد نمایند. در چارچوب این دیدگاه فقدان جنگ و برخورد‌های نظامی بین کشورها به‌خودی‌خود تأمین‌کننده صلح و امنیت بین‌المللی نیست و اشکال جدید تهدیدات امنیتی مانند امنیت اقتصادی، فرهنگی، محیط‌زیستی و غیره ایجاد شده است. امنیت محیط‌زیست درحالی‌که حاضر جایگزین تهدید جنگ جهانی هسته‌ای شده است با توجه به اهمیت پدیده تغییرات آب‌وهوایی به‌عنوان یکی از ابعاد و نگرانی‌های مهم امنیتی در عرصه روابط بین‌الملل پرسشی که در این نگارش مطرح است این است که چرا و چگونه پدیده تغییرات آب و هوایی در سازمان ملل به مسئله‌ای امنیتی تبدیل شده است؟ فرضیه اصلی نگارندگان این است که پدیده تغییرات آب و هوایی با افزایش تهدیدات امنیتی زیست بشر که فراتر از ابعاد سنتی امنیت (نظامی، هسته‌ای) است به اشکال جدید همکاری و تعارض کشورها در سازمان ملل تبدیل شده است در این نگارش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با جمع‌آوری داده‌های کتابخانه‌ای به تأثیرات تغییر اقلیم بر ابعاد مختلف امنیت و اقدامات سازمان ملل در این زمینه می‌پردازیم

واژگان کلیدی: تغییرات آب‌وهوا، سازمان ملل، امنیت، مکتب انتقادی، تهدید مشترک

۱- مقدمه

تغییرات آب‌وهوایی^۱ توسط دانشمندان آب‌وهوا به‌عنوان «تغییر در میانگین یا متغیر بودن عوامل اقلیمی که به مدت طولانی ادامه می‌یابد تعریف می‌شود» (www.nap.edu:2018). در اواسط قرن بیستم تغییرات آب‌وهوای جهانی مانند

¹ Climate change

افزایش غلظت گازهای گلخانه‌ای^۲، گرم شدن جو، افزایش سطح آب دریاها و اقیانوس‌ها و کاهش میزان بارش برف به سرعت رخ داده است (Dora, 2014:10). در نوامبر ۲۰۱۱، آژانس بین‌المللی انرژی^۳ هشدار داد که جهان به سرعت در حال نزدیک شدن به نقطه اوج تغییرات آب‌وهوایی است. تغییرات آب‌وهوایی مشکلی جهانی است که به مرزهای ملی احترام نمی‌گذارد. انتشار همه زمان و همه مکان آن بسیاری از جنبه‌ها و حوزه‌های زندگی انسان مانند کشاورزی، منابع آب، تنوع زیستی، صنعت، سلامت و شهرها را تحت تأثیر و تغییر قرار می‌دهد. تأثیرات تغییرات آب‌وهوایی در سراسر جهان یکنواخت نیست. فقیرترین کشورها که کمترین میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای را به خود اختصاص داده اند، به طور متناقض دارای آسیب‌پذیری بیشتری به تغییرات اقلیمی هستند (Security Council / 900017, 2007).

پدیده تغییرات اقلیمی یا تغییرات آب‌وهوایی از مسائل مهم سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای عضو آن است. توجه به این پدیده در دو دهه اخیر در دستور کار جدی سازمان ملل قرار داشته است و سازمان‌های تحقیقاتی و بین‌المللی وابسته به سازمان ملل متحد در این زمینه به جمع‌آوری شواهد و مدارک و اقدامات لازم برای مقابله با پیامدهای آن پرداخته‌اند. با توجه به اهمیت این موضوع پرسشی که در این نگارش مطرح است این است که چرا و چگونه پدیده تغییرات آب و هوایی در سازمان ملل به مسئله‌ای امنیتی تبدیل شده است؟ فرضیه اصلی نگارندگان این است که پدیده تغییرات آب و هوایی با افزایش تهدیدات امنیتی زیست بشر که فراتر از ابعاد سنتی امنیت (نظامی، هسته‌ای) است به اشکال جدید همکاری و تعارض کشورها در سازمان ملل تبدیل شده است. در این مقاله بر اساس روش تحلیلی - توصیفی و با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای به بررسی این ابعاد و اقدامات پرداخته‌ایم.

۲- مبانی نظری

مطالعات امنیتی به‌عنوان یکی از رشته‌های فرعی روابط بین‌الملل، هرگز ایستا نبوده و نیست، بلکه همواره پویاست. این رویه به خلق معانی و روایت‌ها مختلفی از امنیت کمک کرده است. بررسی تحول ابعاد امنیت نشان‌دهنده خوانش‌های متکثر از مقوله امنیت است.

در دیدگاه کلاسیک بحث امنیت به مرزهای سرزمینی یک کشور محدود می‌شد تا جایی که تفسیر مفهوم امنیت تا حدود زیادی تحت تأثیر مرزهای سیاسی و تهدیدهای عینی بوده است و دولت‌ها قدرتمندترین بازیگران در نظام بین‌الملل شناخته می‌شدند که برای حفاظت از امنیت باید به خود متکی باشند و هیچ راه دیگری در جهانی که مبتنی بر خودیاری است وجود ندارد.

انتشار سند «آینده مشترک ما»^۴ توسط کمیسیون جهانی محیط‌زیست و توسعه^۵ در سال ۱۹۸۷ آغازی بر استفاده رسمی از اصطلاح «امنیت محیط‌زیست» بود. تا سال ۱۹۸۹، این استدلال که تغییر محیط‌زیست یک مسئله امنیتی برای ملت‌ها و مردم بود، به‌طور فزاینده‌ای در مجله‌های محیط‌زیست و امنیتی مطرح شد (Sean, 1991: 14) فروپاشی اتحاد جماهیر

² Greenhouse gas (GHG)

³ International Energy Agency

⁴ Our Common Future

⁵ World Commission on Environment and Development

شوروی سابق و سقوط ناگهانی دیوار برلین گسترش ادبیات محیط‌زیست را مورد توجه قرار داده و نگرانی‌های زیست‌محیطی به‌طور فزاینده‌ای به نگرانی‌های عمومی منجر شد. با پایان جنگ سرد، موضوعات جدید در دستور کار شورای امنیت قرار گرفت و ابعاد امنیت گسترش یافت. تعاریف جدید امنیت ملی در ایجاد ارتباط بین تغییرات اقلیمی و امنیت بسیار تاثیرگذار بود. براون اظهار داشت که نیروهای مسلح قادر به مدیریت چالش‌های ناشی از تغییرات آب و هوایی نیستند. شش سال بعد، ویلسون به همین ترتیب استدلال کرد که پاسخ نظامی و رئالیسم سیاسی⁶ راه‌حلی برای تغییرات اقلیمی ارائه نمی‌دهند. استدلال ویلسون مبنی بر اینکه "امنیت پایدار کشورها بر مشارکت فعال و خلاقانه در مسائل پیش‌روی سیاست [تغییر محیط‌زیست] است، پیش‌بینی شده بود. شورای امنیت در سال ۱۹۹۲ اعلام کرد که موضوعات محیط‌زیستی و اجتماعی ممکن است به عوامل تهدیدکننده صلح و امنیت بین‌المللی تبدیل شود. فقدان جنگ و برخوردهای نظامی بین کشورها به‌خودی‌خود تأمین‌کننده صلح و امنیت بین‌المللی نیست. ریشه‌های غیرنظامی بی‌ثباتی که در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و بشردوستانه و زیست‌محیطی نهفته‌اند تهدیدی بر صلح و امنیت بین‌المللی تلقی می‌شوند (Ashrafi, 2014: 89).

طبق گفته اسمیل، امنیت محیط‌زیست در حال حاضر جایگزین تهدید جنگ جهانی هسته‌ای شده است، زیرا دارای دو ویژگی است: هردوی آن‌ها در اوضاع کنونی وجود دارند و اثرات هر دو می‌تواند بسیار ویرانگر باشد (8: Barnett, 2003). به گونه‌ای که هرگونه اختلال در کارکرد عناصر سازنده زیست‌بوم‌ها و زیست‌کره، زیست و مدنیت بشر را تهدید می‌کند درحالی‌که در بحث امنیت ارزیابی تهدیدات گسترش تسلیحات هسته‌ای یا تروریسم بین‌المللی بسیار آسان‌تر از مواردی چون فروپاشی یخ‌های جنوب غربی قطب و تغییرات فصلی موسمی در شرق آسیا به دلیل عدم اطمینان در چگونگی پاسخ‌گویی بازیگران دولتی و غیردولتی است (76: Duncan, 2012).

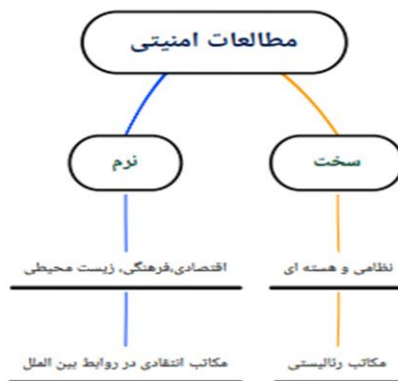
در چارچوب رویکرد جدید در مطالعات امنیتی همبستگی متقابل و همکاری روزافزون جای ستیز و هم‌آوردی سستی را گرفته‌اند و مقررات روابط بین‌الملل به دنبال جلوگیری از جنگ و کشمکش هستند. بنابراین روندهای جدید امنیت سازی در فضای قرن ۲۱ و در چارچوب رهیافت‌های «مکتب انتقادی» نمی‌تواند صرفاً بر اساس نقش قدرت نظامی سازمان‌دهی شود. می‌توان گفت هم ارزش‌های مشترک و هم تهدیدهای مشترک احتمالاً به رهیافت امنیت جمعی در میان کشورهای مستقل منجر می‌گردد. اهمیت تهدیدات اقلیمی به وجه ساختاری آن برمی‌گردد چراکه متفاوت از تهدیدات نظامی، اقتصادی با سلامت جسمی و روانی انسان ارتباط دارند و پیامدهای بسیار عمیق‌تری بر جای خواهند گذاشت از سوی دیگر درحالی‌که آگاهی از مسائل اقلیمی زیست‌محیطی همگام با تشدید نگرانی‌ها نسبت به آن‌ها افزایش می‌یابد درک موضوعات مزبور از هر زمان دیگری سخت‌تر می‌شود (74: Karimipour & et. al, 2014).

مکتب کپنهاک یکی از مکاتب برجسته در شاخه انتقادی امنیت است. نظریه‌پردازان مکتب انتقادی تلاش دارند تا معناسازی جدیدی را برای موضوعات امنیتی ایجاد نمایند. آنان درصددند تا «تهدید مشترک جدید» را برجسته نموده و زمینه‌های همکاری متقابل را جهت نیل به ایجاد امنیت فراگیر با مفهوم جدیدش فراهم سازند. نظریه‌پردازان جدید

⁶ Realpolitik

امنیت، بر موضوعات فراگیر و تهدیدات متنوع تأکید داشته و آن را فراتر از رقابت کشورها می‌دانند. آنان بر این اعتقادند که موضوعاتی همانند گرم شدن کره زمین، فرسایش لایه ازن و سایر مسائل زیست‌محیطی در زمره تهدیدات آینده بشریت محسوب شده و کشورها با تهدیدات مشترک جدیدی روبرو ساخته است. رهیافت این مکتب به مقوله امنیت، با نگرش حل‌وفصل معضل است بدین معنا که به موضوعات امنیتی به مثابه معضلاتی که قابلیت حل‌وفصل دارند نگاه می‌شود. از مفروضات این مکتب این است که امنیت مربوط به بقاست و زمانی که چیزی به تهدیدی وجودی تبدیل شود، به موضوعی امنیتی تغییر می‌کند (Qaisari, 2014: 38). از نظر این مکتب تهدید و آسیب‌پذیری‌ها در حوزه‌های مختلف امنیت باید در سنجش با معیارهای مرتبط با امنیتی شدن یک موضوع به اثبات برسد تا امکان بازشناسی آن‌ها از مسائل فقط سیاسی فراهم شود از این نگاه برای آن‌که مسئله‌ای امنیتی تلقی شود باید معیارهای دقیق وجود داشته باشد که آن‌ها را از جریان‌های عادی امور سیاسی صرف متمایز سازد این تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها توسط بازیگرانی که بتوانند به آن‌ها جلوه امنیتی بدهند بایستی به‌عنوان تهدید وجودی برای یکی از موضوعات امنیتی معرفی شده و بدین ترتیب اتخاذ تدابیر اضطراری فراتر از آنچه در شرایط عادی لازم‌الاجرا است ضروری می‌گردد (Semati & Rahnvard, 2009:10). بنابراین در چارچوب این رهیافت امنیتی کردن به فرایندی گفته می‌شود که منجر به قرار دادن برخی موضوعها در چارچوب امنیت می‌شود که پیشتر در این حوزه قرار نداشته است (Vosoughi, 2014: 6).

بوزان از مهم‌ترین نظریه‌پردازان این مکتب امنیت را پس از جنگ سرد، دیگر در نبود تهدید سنتی تعریف نمی‌کند، او معتقد است: «امنیت را باید چندبعدی نگریم که ابعادی مانند مهاجرت، سازمان‌های جنائی فراملی و فروملی، محیط‌زیست و رفاه اقتصادی را شامل می‌شود». از نظر بوزان دولت دیگر تنها مرجع امنیت محسوب نمی‌شود، افراد، گروه‌های فراملی، سازمان‌های غیردولتی و فروملی رسانه‌ها و تروریسم همگی وجوه امنیت مرجع هستند. با توجه به اهمیت پدیده تغییرات آب و هوایی به‌عنوان یکی از ابعاد و نگرانی‌های مهم امنیتی در عرصه روابط بین‌الملل به بررسی نقش سازمان ملل در بستر رویکرد انتقادی می‌پردازیم.

تصویر ۱: انواع مطالعات امنیتی

از مقالات مورد بررسی در مورد تغییرات آب و هوایی و گازهای گلخانه‌ای مقاله «بررسی تعهدات و مقررات کنوانسیون تغییرات آب و هوا و ارزیابی نحوه اجرای آن در جمهوری اسلامی ایران» (Atabi & Nazemi, 2010) است که به بررسی نحوه شکل‌گیری کنوانسیون تغییرات آب و هوا، اهداف و تعهدات کشورهای مختلف و وضعیت این کنوانسیون در ایران پرداخته است. عتابی بیان می‌کند که از عوامل ضعف قوانین آب و هوایی در ایران فقدان عناصر قانونی تحقیق و تشویق و ضعف مدیریت است. در این مقاله چارچوب ماهوی کنوانسیون تغییرات آب و هوایی بررسی شده است.

در مقاله «تغییرات آب و هوایی: تأملی بر راهبردها و تدابیر حقوقی سازمان ملل متحد» (Abdollahi, 2010)، به بررسی راهبردهای حقوقی سازمان ملل متحد در رویارویی با تغییرات آب و هوایی پرداخته شده است. کنوانسیون ساختاری تغییرات آب و هوایی و نقش سازمان ملل متحد از مسائل مورد توجه است. در مقاله تغییرات آب و هوا و نهادهای بین‌المللی: پیامدهای امنیتی⁷ پیامدهای امنیتی تغییر اقلیم در برای سه نهاد بین‌المللی-سازمان ملل، سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) و اتحادیه اروپا - که تقریباً به‌عنوان مدیران امنیت بین‌المللی توصیف می‌شوند، در نظر گرفته شده است. در این نوشتار نتیجه گرفته شده است که دو عامل اصلی تغییر آب و هوا که بر نهادهای بین‌المللی تأثیر می‌گذارد، سیاسی بودن تغییرات آب و هوا و ظرفیت و منابع لازم نهادها برای رفع نگرانی‌های مربوط به تغییرات آب و هوایی است. در پایان‌نامه با عنوان شورای امنیت سازمان ملل و تغییرات آب و هوایی⁸ در دانشگاه اسلون‌روژ، به بررسی تأثیرات منفی تغییرات اقلیمی بر صلح و امنیت بین‌المللی، منطقه‌ای و صلاحیت شورای امنیت سازمان ملل متحد پرداخته شده است.

در مقاله تاریخچه مختصر کنوانسیون چارچوب تغییر آب و هوایی⁹ به بررسی اقدامات سازمان ملل در زمینه مبارزه با تغییرات اقلیمی بر اساس کنفرانس اعضا پرداخته است. با توجه به اینکه مقالات مورد بررسی به نقش سازمان ملل متحد و کنوانسیون ساختاری تغییرات آب و هوا پرداخته‌اند توجه به پیامدهای امنیتی تصمیمات و اقدامات کنوانسیون در چارچوب پدیده تغییر آب و هوا در مقالات مورداشاره قرار نگرفته است از این رو نوآوری دیدگاه نگارندگان توجه به تغییرات آب و هوایی در پرتو ابعاد جدید امنیتی در روابط بین‌الملل و بررسی آن‌ها در چارچوب اقدامات سازمان ملل می‌باشد.

۴- در دستورکار قرار گرفتن مسئله تغییرات آب و هوا در سازمان ملل متحد

سازمان ملل متحد یکی از بازیگران اصلی در پدیده تغییر آب و هوا در سطح بین‌المللی است. در سال ۱۹۸۸، ۶۶ کشور در تورنتو کانادا در کنفرانس «تغییر جو زمین» شرکت کردند و بر ضرورت توسعه چارچوب کنوانسیون برای محافظت از جو تأکید کردند.

درواقع این کنفرانس اولین جلسه بین‌المللی دانشمندان و سیاست‌گذاران ملی برای برجسته کردن پیامدهای تغییرات آب و هوایی برای امنیت جهانی است. در پایان کنفرانس اعلام شد: «بشریت را یک آزمایش غیرمنتظره، کنترل نشده

⁷ Climate change and international institutions: implications for security

⁸ The UN Security Council and Climate Change

⁹ A brief history of the frame work convention on climate chanche

و جهانی فراگرفته است» (Barnett, 2003, 8). تأسیس مجمع بین‌المللی تغییرات آب‌وهوایی^{۱۰} توسط سازمان جهانی هواشناسی^{۱۱} و برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد^{۱۲} و شورای بین‌المللی اتحادیه‌های علمی^{۱۳} در همان سال به‌عنوان یک نهاد بین‌المللی علمی برای ارائه تصمیم از آخرین تحقیقات علمی و پیامدهای سیاسی آن برای کاهش و سازگاری برنامه جهانی آب و هوایی آغاز شد (IISD, 1995, 1). نخستین گزارش ارزیابی هیئت‌مدیره در سال ۱۹۹۰ منتشر شد و پیامدهای مهمی برای تصمیم‌گیرندگان سیاسی و افکار عمومی داشت. در همان سال، دومین کنفرانس جهانی آب‌وهوا در ژنو برگزار شد، که کمیته مذاکره بین دولتی برای پیش‌نویس چارچوب کنوانسیون تغییر آب‌وهوا^{۱۴} است.

کمیته مذاکرات، پیش‌نویس کنوانسیون را تهیه کرد و این پیش‌نویس در ۹ می ۱۹۹۲ در مقر سازمان ملل در نیویورک تصویب شد (Atabi & Nazemi, 2010: 147). کنوانسیون تغییر آب‌وهوا در کنفرانس ریو توسط سران کشورها و مقامات ارشد ۱۵۴ کشور دنیا امضا شد و از تاریخ ۲۱ مارس ۱۹۹۴، یعنی ۹۰ روز پس از تصویب آن در ۵۰ کشور عضو لازم‌الاجرا شناخته شد. اصل دو قطعنامه ریو در مورد محیط‌زیست و توسعه (۱۹۹۲) تأیید می‌کند که با وجود منشور و اصول حقوق بین‌الملل «دولت‌های مستقل، حق بهره‌برداری از منابع خود را دارند اگر در حوزه فضایی اطمینان حاصل کنند که فعالیت‌های آن‌ها سبب آسیب رساندن به محیط دیگر کشورها و یا حوزه‌های فراتر از محدوده صلاحیت ملی نمی‌شود». این اصل، به‌طور گسترده‌ای به‌عنوان پایه و اساس «قانون بین‌المللی محیط‌زیست» تبدیل شد. کمیته مذاکرات بین‌الدول در فوریه ۱۹۹۵ منحل شد و در غالب کنفرانس اعضا متعهد^{۱۵} به چارچوب کنوانسیون تغییرات آب‌وهوا به کار خود ادامه داد (environment and United Nations Framework on Climate Change ecology, 2018).

۵- مشروعیت دهی به اقدامات سازمان ملل در پدیده تغییرات آب‌وهوا

با توجه به امنیتی شدن پدیده تغییرات آب‌وهوایی در سازمان ملل کنفرانس اعضا (COP^{۱۶}) بزرگ‌ترین ارگان چارچوب کنوانسیون تغییرات سازمان ملل در مشروعیت بخشی است. کشورهای عضو چارچوب کنوانسیون سازمان ملل متحد به دو گروه تقسیم می‌شوند. کشورهای گروه اول کشورهای صنعتی و کشورهای گروه دوم کشورهای در حال توسعه هستند. اولین کنفرانس اعضا در سال ۱۹۹۵ در برلین برگزار شد که به کنفرانس اعضا یکم (COP1) معروف است. کنفرانس اعضا دوم (COP2) در ژوئیه ۱۹۹۶ در ژنو سوئیس برگزار شد. توافقنامه کیوتو در ۱۱ دسامبر ۱۹۹۷ در کنفرانس اعضا سوم (COP3) در ژاپن به تصویب رسید و در تاریخ ۱۶ فوریه ۲۰۰۵ به اجرا درآمد. طی اولین دوره تعهد کیوتو، از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲، ۳۶ کشور صنعتی موافقت کردند که نقش اصلی را در کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای به میزان بیش از پنج درصد بیشتر از کنوانسیون تغییر آب‌وهوا ۱۹۹۰ برسانند. کشورهای در حال توسعه مجبور به کاهش سطح انتشار نیستند، مگر اینکه کشورهای توسعه‌یافته منابع مالی و فناوری کافی را ارائه دهند. پروتکل در

¹⁰ Intergovernmental panel on climat change (IPCC)

¹¹ World Meteorological Organization (WMO)

¹² United Nations Environment Programme (UNEP)

¹³ International Council for Scientific Unions (ICSU)

¹⁴ United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)

¹⁵ Conference of the parties (COP)

¹⁶ conference of the parties

تاریخ ۱۶ فوریه ۲۰۰۵ به اجرا درآمد و تا پایان سال ۲۰۱۰، ۱۹۱ کشور پروتکل را تصویب کردند (United Nations human settlements programme, 2011:20).

به غیر از اهداف کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای تحت پروتکل کیوتو، کشورهای توسعه یافته گزارش سالانه خود را در مورد انتشار گازهای گلخانه، آماده‌سازی، به‌روزرسانی منظم اقدامات در مورد سیاست‌های آب و هوایی و همچنین حمایت از کشورهای در حال توسعه در فعالیتهای تعدیل و تطبیق آنها از طریق انتقال فناوری و کمک‌های مالی ارائه دادند. برای حمایت از کاهش انتشار، سه مکانیسم تحت پروتکل کیوتو معرفی شده است: مبادله میزان انتشار^{۱۷}، همکاری مشترک^{۱۸} و مکانیسم توسعه پاک^{۱۹} از پروژه‌های کاهش تولید گازهای گلخانه‌ای در کشورهای در حال توسعه حمایت می‌کند و این پروژه‌ها را با صدور گواهی کاهش انتشار^{۲۰} تأیید می‌کند (Almassy, 2014: 21-22). در کنفرانس اعضای هفتم (COP7) در مراکش از ۲۹ اکتبر تا ۱۰ نوامبر ۲۰۰۱، مذاکره‌کنندگان برنامه اقدام «بوئنوس آیرس» را به منظور تکمیل بخش‌های عملیاتی و تعیین مرحله‌ای برای تصویب پروتکل کیوتو امضا کردند. تصمیمات به عنوان «معاهده‌های مراکش» شناخته می‌شود.

کنفرانس دهم کشورهای عضو (COP10) از ۶ تا ۱۸ دسامبر ۲۰۰۴ در بوئنوس آیرس برگزار شد. این کنفرانس که ۱۰ سال پس از تصویب کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوایی است طیف وسیعی از مسائل مربوط به آب و هوا شامل، تأثیر تغییرات اقلیمی و اقدامات توافق، سیاست‌های کاهش گرما و تأثیرات آنها، فناوری، پیاده‌سازی پروتکل کیوتو را شامل می‌شد (mofa.go.jp:2004).

یازدهمین کنفرانس اعضا (COP11) در ۲۸ نوامبر و ۹ دسامبر ۲۰۰۵ در مونترال کانادا هم‌زمان با نخستین نشست کشورها^{۲۱} (Mop1) بعد از پروتکل کیوتو برگزار شد. این کنفرانس یکی از بزرگ‌ترین کنفرانس‌های بین دولتی در زمینه تغییرات آب و هوایی بود. این رویداد با تصویب پروتکل کیوتو به پایان رسید. طرح اقدام مونترال توافق‌نامه‌ای بود که در پایان کنفرانس به تصویب رسید تا پروتکل کیوتو فراتر از تاریخ اتمام آن در سال ۲۰۱۲ ادامه داده شود و مذاکرات عمیق‌تر در زمینه کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای انجام شود. کنفرانس اعضا سیزدهم (COP3) و نشست اعضا ۳ (MOP3) در ۳ تا ۱۵ دسامبر ۲۰۰۷ در بالی اندونزی برگزار شد. توافق در مورد جدول زمانی و مذاکرات در مورد از سال ۲۰۱۲ (پایان دوره اول تعهد پروتکل کیوتو) با تصویب طرح اقدام بالی به دست آمد. کارگروه ویژه در مورد اقدامات مشترک درازمدت تحت کنوانسیون^{۲۲} به عنوان یک نهاد فرعی جدید برای انجام مذاکرات به منظور اجرای کنوانسیون تا سال ۲۰۱۲ و پس از آن تأسیس شد. کنفرانس تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد چهاردهم (COP14) ۱۲ دسامبر ۲۰۰۸ در لهستان برگزار شد. نمایندگان در مورد اصول تأمین مالی یک صندوق برای کمک به کشورهای فقیر

¹⁷ Emissions trading

¹⁸ Joint Implementation (JI)

¹⁹ Clean Development Mechanism (CDM)

²⁰ certified emission reduction (CER)

²¹ Meeting of the Parties (MOP)

²² Ad hoc Working Group on Long-term Cooperative Action under the Convention (AWG-LCA)

در مقابله با تأثیرات تغییرات اقلیمی توافق کردند و مکانیسم حفاظت از جنگل‌ها برای مبارزه با تغییرات اقلیمی را مورد تأیید قرار دادند. مذاکرات در مورد جایگزین ساختن پروتکل کیوتو تمرکز اصلی کنفرانس بود.

۶- کنترل پدیده تغییرات آب‌وهوا در سازمان ملل

هدف کلی کنفرانس اعضا پانزدهم (COP15) تغییرات اقلیمی سازمان ملل در دانمارک که در تاریخ ۷ تا ۱۸ دسامبر ۲۰۰۹ برگزار شد، ایجاد یک توافق بلندپروازانه، علمی و عادلانه برای رسیدگی به تغییرات اقلیمی برای دوره پس از سال ۲۰۱۲ که اولین دوره تعهد پروتکل کیوتو پایان می‌یافت بود. کنفرانس تغییرات آب‌وهوایی کپنهاک در بالاترین سطح سیاسی با بیش از ۴۰،۰۰۰ نفر از نمایندگان دولت‌ها، سازمان‌های غیردولتی، سازمان‌های بین دولتی، سازمان‌های مذهبی، رسانه‌ها برگزار شد. پس از آن برای تصویب به مجمع عمومی سازمان ملل ارائه شد. این توافقنامه بر پنج ستون یا مسائل اصلی سیاسی متمرکز شده است: (الف) حمایت از توافق، (ب) اهداف کشورهای توسعه‌یافته، (ج) حمایت از اقدامات پیشگیرانه به کشورهای در حال توسعه، (د) افزایش حمایت مالی و فناوری قابل پیش‌بینی برای کاهش و تعدیل^{۳۳}، و (ج) ترتیبات سازمانی و ساختاری. در آخرین روز کنفرانس تغییرات اقلیمی کپنهاک، کشورها توافق نمودند که کارگروه ویژه در مورد اقدامات مشترک بلندمدت تحت کنوانسیون^{۲۴} و کارگروه تعهدات الحاقی بیشتر تحت پروتکل کیوتو^{۲۵} را گسترش دهند. کشورهای توسعه‌یافته وعده داده‌اند که اقدامات فوری برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و سازگاری با اثرات اجتناب‌ناپذیر تغییرات آب‌وهوایی در کشورهای در حال توسعه را تأمین کنند محدود ۳۰ میلیارد دلار برای سال ۲۰۱۰-۲۰۱۲ در نظر بگیرند. کنفرانس اعضا شانزدهم (COP16) در کانکون^{۲۶} مکزیک، از ۲۹ نوامبر تا ۱۱ دسامبر ۲۰۱۰ برگزار شد این نشست مبنای جامع‌ترین و گسترده‌ترین پاسخ بین‌المللی به تغییرات آب‌و-هوایی برای کاهش انتشار کربن و ایجاد یک سیستم که تمام کشورها در این زمینه پاسخگو باشند بود.

موافقت‌نامه‌های کانکون برای اولین بار هدف رسمی جهانی برای محدود کردن افزایش دما تا کمتر از ۲ درجه سانتی‌گراد را تنظیم کرده‌اند و تصریح می‌کنند که کشورهای در حال توسعه اقدامات مقتضی را در سطح ملی انجام دهند. کشورها در مورد اقدامات پایین به بالا برای کاهش انتشار موافقت کردند که در آن هر کشور اهداف و عملکرد داوطلبانه ملی را تعیین می‌کند و آن‌ها را در سطح بین‌المللی گزارش می‌دهد (Dimitrov, 2016: 75).

در این کنفرانس کشورها متعهد به حداکثر افزایش دما ۲ درجه سلسیوس بالاتر از پیش از دوران صنعتی شدن و کاهش حداکثر ۱.۵ درجه در آینده نزدیک شدند. تعهد به ایجاد یک مکانیزم عملیاتی فناورانه برای افزایش نوآوری، توسعه و گسترش فناوری‌های جدید سازگار با محیط‌زیست تا سال ۲۰۱۲ ایجاد شد. ایجاد «صندوق آب‌وهوای سبز^{۲۷}» و تعهد به ارائه ۱۰۰ میلیارد دلار در سال برای کاهش و تعدیل تغییرات آب‌وهوایی تا سال ۲۰۲۰ برای تأمین مالی پروژه‌ها، برنامه‌ها، سیاست‌ها و فعالیت‌های دیگر در کشورهای در حال توسعه موضوع این کنفرانس بود.

²³ Adaptation

²⁴ Ad hoc Working Group on Long-term Cooperative Action under the Convention (AWG-LCA)

²⁵ Ad Hoc Working Group on Further Commitments for Annex I Parties under the Kyoto Protocol (AWG-KP)

²⁶ Cancun

²⁷ The Green Climate Fund

کشورهای در حال توسعه اقدامات لازم برای انجام برنامه ملی کاهش²⁸ را به اجرا گذاشتند که تحت حمایت مالی و فنی قرار داشتند. کنفرانس اعضا ۱۷ (COP17) در دوربان آفریقای جنوبی از ۲۸ نوامبر تا ۱۱ دسامبر ۲۰۱۱ برگزار شد. ایجاد دوره دوم تعهد پروتکل کیوتو، تصمیم‌گیری در مورد همکاری درازمدت تحت کنوانسیون، راه‌اندازی یک فرایند جدید به سوی نتایج توافق شده با قدرت قانونی قابل اجرا برای همه کشورهای کنوانسیون و عملیات ایجاد صندوق آب‌وهوای سبز از نتایج این کنفرانس است (Negotiations Bulletin Earth, 2011). کنفرانس اعضا ۲۱ (COP21) در ۳۰ نوامبر تا ۱۲ دسامبر ۲۰۱۵ در پاریس برگزار شد. در توافق پاریس کشورهای عضو چارچوب پیمان سازمان ملل در مورد تغییرات اقلیم به توافقنامه برجسته‌ای برای مبارزه با تغییرات آب و هوایی و تسریع و تشدید اقدامات و سرمایه‌گذاری‌های مورد نیاز برای یک آینده پایدار کم‌کربن دست یافتند (www.un.org, 2018). این توافقنامه یک برنامه عملی برای محدود کردن گرم شدن کره زمین "به میزان کمتر از ۲ درجه سانتی‌گراد" ارائه می‌دهد که از سال ۲۰۲۰ آغاز می‌شود و دارای ۲۹ بند و ۱۴۰ تصمیم بود و شرایط لازم‌الاجرا شدن آن این بود که توافقنامه از سوی حداقل ۵۵ کشور که حداقل میزان ۵۵ درصد انتشار گازهای گلخانه‌ای را بر عهده دارند تصویب شود. عدم حصول توافق برای تعیین میزان انتشار و مدت آن بعد از دوره زمانی مقرر شده در پروتکل کیوتو منجر به تغییر رویکرد کشورها در این خصوص شد. توافقنامه پاریس حاصل تغییر رویکرد جهانی در تعیین میزان اهداف کمی در خصوص نیل به کاهش جهانی انتشار گازهای گلخانه‌ای می‌باشد. بر اساس این توافقنامه، کشورها متعهد می‌شوند با توجه به برنامه مشارکت ملی خود در کاهش گازهای گلخانه‌ای دی‌اکسید کربن اقدام نمایند. این توافقنامه دارای محورهای مختلف است که از جمله این محورها می‌توان به کاهش، توافق و تعدیل، تأمین مالی، توسعه و انتقال فناوری، ظرفیت‌سازی و شفاف‌سازی اشاره کرد. تعهد به اجرای کامل این دستور کار تا سال ۲۰۳۰، برای دستیابی به توسعه پایدار در سه بعد آن اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی - به نحو متوازن و یکپارچه و بر پایه دستاوردهای اهداف توسعه هزاره و به رسیدن به تجارت ناتمام دنبال کردند (General Assembly on 22 December [A/70/472/Add.4](#) (2015)). تعهدات ملی قبل از کنفرانس پاریس به اندازه کافی برای ایجاد ثبات در آب‌وهوای جهان کافی نبود، این توافق کشورها را برای تعهدات قوی‌تر برای پنج سال یکبار به منظور توسعه فناوری متعهد ساخت. با توجه به اقدامات کنفرانس اعضا مهم‌ترین ابعاد کنترلی بر اساس رویکرد مکتب کپنهاک اشاره می‌نمایم.

۶-۱- رهایی از فقر و امنیت غذایی

از نظر فائو امنیت غذایی زمانی وجود دارد که تمام مردم در تمام زمان‌ها دسترسی فیزیکی و اقتصادی به غذای سالم داشته باشند. تغییرات آب و هوایی یکی از مولفه‌هایی است در بلندمدت موضوع امنیت غذایی را در جهان متأثر می‌سازد. مهم‌ترین تأثیر آن ایجاد تغییر در چرخه اکولوژی مناطق است که تولید کشاورزی را دستخوش بی‌ثباتی می‌سازد و بلاای طبیعی را تسریع می‌نماید (سجادپور، احمدی خوی، ۱۳۹۰، ۱۵۷). تغییرات آب‌وهوا در امنیت، ذخیره و توزیع مواد غذایی نیز تأثیرگذار است. اثرات تغییرات اقلیمی از لحاظ جغرافیایی متنوع است پیش‌بینی می‌شود که

²⁸ Nationally Appropriate Mitigation Actions (NAMAs)

میزان بهره‌وری محصول در عرض‌های جغرافیایی متوسط تا بالای زمین بالا باشد. در عرض‌های پایین‌تر، به‌خصوص در مناطق خشک و گرمسیری، افزایش دمای محلی حتی تا ۱-۲ درجه سانتی‌گراد بهره‌وری محصولات را کاهش می‌دهد و منجر به افزایش گرسنگی می‌شود. با توجه به رشد سریع جمعیت و شهرنشینی، خطر گرسنگی در چندین کشور آسیایی در حال افزایش است، برخی از کشورهای آفریقایی تا سال ۲۰۲۰ تا ۵۰ درصد کاهش تولید محصولات کشاورزی را تجربه می‌کنند.

در مناطق خشک آمریکای لاتین، تغییرات آب‌وهوایی باعث بروز شوری و بیابان‌زایی زمین‌های کشاورزی می‌شود. کارایی برخی از محصولات مهم کاهش می‌یابد و بهره‌وری دام که با عواقب ناگوار برای امنیت غذایی همراه است کاهش می‌یابد (Climate Change Adaptation: The Pivotal Role of Water).

تعهدات مالی کشورهای توسعه‌یافته، تحت کنوانسیون و پروتکل کیوتو در مجمع عمومی سازمان ملل برای رسیدگی به چالش‌های مالی و ایجاد فضایی در تمام سطوح توسعه پایدار، مورد توجه قرار گرفته است. فرایند تشکیل منابع به‌موقع و مناسب از صندوق آب‌وهوای سبز، در حمایت از کنوانسیون سازمان ملل در مورد تغییرات آب‌وهوا است (Second Committee report of the A/64/420/Add.4). صندوق آب‌وهوای سبز با همکاری بانک بازسازی و توسعه اروپایی تا ۳۷.۶ میلیون دلار کمک مالی به منظور ایجاد کشاورزی پایدار در نظر گرفته است. موسسه منابع انسانی اعلام کرد که یکی از برجسته‌ترین سرمایه‌گذاری‌های خصوصی به ارزش ۱/۲ میلیارد دلاری را برای بازسازی زمین‌های تخریب‌شده در آمریکای لاتین و کارائیب اختصاص دهند، آلمان، اسپانیا و اتحادیه اروپا برنامه ۴۲ میلیارد یورویی حمایت از «برنامه اقدامات ملی آب‌وهوایی»^{۲۹} اجلاس سران سازمان ملل برای کمک به کشورهای در حال اجرا توافقنامه پاریس اختصاص دادند. ایجاد مؤسسات مالی بلندمدت از سوی کشورهای پیشرفته در رابطه با تغییرات آب‌وهوایی مورد استقبال قرار گرفت، همچنین کشورهای توسعه‌یافته برای ارائه ۱۰۰ میلیارد دلار در سال تا سال ۲۰۲۰ برای حمایت از کشورهای در حال توسعه در زمینه فعالیت اقلیمی به توافق رسیدند. در کنفرانس اعضا ۲۳ پس از تأخیر طولانی مدت، کشورها، پیش‌نویس توافقنامه مربوط به کشاورزی را تصویب کردند و مقامات به دنبال اجرای سیاست‌های مربوط به تغییرات آب‌وهوایی و امنیت غذایی بودند. از اقدامات کنفرانس برنامه تأمین مالی اقدامات عملی از سوی کشورها بوده است. کمک ۱۲۵ میلیون دلاری از سوی آلمان برای حمایت از ارائه بیمه به ۴۰۰ میلیون نفر از افراد فقیر و آسیب‌پذیر تا سال ۲۰۲۰، توافق برای افزایش صندوق مشارکت در سال ۲۰۱۷ به این معنی است که صندوق در حال حاضر از ۱۳ میلیون دلار هدف خود از سال ۲۰۱۷ پیشی گرفته است.

۶-۲- امنیت اجتماعی و فرهنگی (بقای فرهنگ‌های سنتی و منع تبعیض جنسیتی)

مبنای امنیت اجتماعی افراد هستند. با وجود این امنیت اجتماعی با امنیت سیاسی ارتباط تنگاتنگی دارد. در امنیت اجتماعی بخصوص جایگاه اقلیت‌های ساکن قلمرو یک دولت و ارتباط آن‌ها با اقلیت‌های محدوده قلمرو دولتی دیگر

²⁹ national climate action plans (NDCs)

اهمیت خاصی می‌یابد. (shechan,2005:680). زنان و اقلیت‌های بومی به‌عنوان افراد به حاشیه رانده‌شده در روابط بین‌الملل در چارچوب مکاتب جدید انتقادی موردتوجه قرار گرفته است.

۶-۲-۱- زنان: دیدگاه جنسیتی می‌تواند جهت مقابله با تغییرات آب‌وهوایی موردتوجه قرار گیرد (Global,2011:20). در توافق‌نامه ریو در مورد توسعه پایدار در برزیل در سال ۲۰۱۲ تعهداتی برای تضمین حقوق و فرصت‌های برابر زنان به وجود آمده است که این امر مستلزم توانمندسازی زنان است. سازمان ملل، توانمندی اقتصادی زنان را در دستور کار گسترده توسعه پایدار، با تمرکز بر اقتصاد سبز و تغییرات اقلیمی قرار می‌دهد. کشورهای عضو چارچوب کنوانسیون تغییرات آب و هوایی در ترویج دیدگاه جنسیتی در سیاست تغییرات زیست‌محیطی و آب و هوا و تقویت مکانیسم‌ها و ارائه منابع کافی جهت دستیابی به مشارکت کامل و برابر زنان در تصمیم‌گیری در تمام سطوح در مورد مسائل زیست‌محیطی تأکید دارند. بهبود تعادل جنسیتی و افزایش مشارکت زنان در تمام فرایندهای چارچوب سازمان ملل در تغییرات آب و هوا، از جمله در هیئت‌های نمایندگی و در سازمان‌هایی که تحت کنوانسیون و پروتکل کیوتو تشکیل شده است، و افزایش آگاهی و حمایت از توسعه و اجرای موثر سیاست‌های آب و هوایی متناسب با زنان در سطوح منطقه‌ای، ملی و محلی از مسائل موردتوافق در سازمان ملل است (<https://unfccc.int>).

۶-۲-۲- حمایت از مردم بومی و محلی: حدود ۷۰٪ (۵۰٪) میلیون نفر از مردم بومی وابسته به جنگل‌ها هستند تا نیازهای معیشتی خود را تأمین کنند. آسیب‌پذیری شدید آن‌ها و قرار گرفتن در معرض تغییرات آب‌وهوایی می‌تواند منجر به مهاجرت آن‌ها شود در اغلب موارد این راه‌حل مناسبی برای سازگاری با تغییرات آب‌وهوایی نیست و آن‌ها را بیشتر در معرض تبعیض، استثمار و خطرات زیست‌محیطی در مناطق مقصد خود قرار می‌دهد. مهاجرت اغلب منجر به از دست رفتن فعالیت‌های سنتی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و از بین رفتن دانش سنتی می‌شود که این دانش برای انجام اقدامات در مبارزه با تغییرات اقلیمی ضروری است (Geneva 2017, International labour office). انجمن‌های محلی و مردم بومی تلاشی سیاسی و عملی است که هدف آن حمایت از نقش کامل و مساوی مردم بومی در اقدامات اقلیمی و به رسمیت شناختن مسئولیت دولت‌ها برای احترام به حقوق بومیان در تصمیم‌ها است. نمایندگان کشورها همکاری نزدیکی با جوامع محلی و مردم بومی را در کنفرانس تغییرات اقلیمی سازمان ملل در پاریس (COP ۲۱) را به واقعیت تبدیل کردند. پاتریشیا اسپینوزا، دبیر اجرایی تغییرات اقلیمی سازمان ملل در جریان کنفرانس اعضا ۲۳ (COP۲۳) در بن آلمان، به رهبران بومی گفت "مردم بومی باید بخشی از راه‌حل تغییرات اقلیمی باشند به این علت که شما دانش سنتی اجداد خود را دارید. ارزش این دانش را به‌سادگی نمی‌توان نادیده گرفت فراتر از آن دانش شما دریافتن راه‌حل‌ها حال حاضر و آینده ضروری است". تبادل تجربیات و افزایش مشارکت مردم بومی و جوامع محلی در روند امنیت سازمان ملل در تغییرات آب‌وهوایی مهم است. برنامه مذاکره با حق مردم بومی دارای سه عملکرد اصلی برای حمایت از اهداف آن است که شامل مشارکت کامل و مؤثر مردم بومی؛ ایجاد برابری مردم بومی و نمایندگان کشورها در زمینه مشارکت؛ انتخاب نمایندگان بومیان مطابق با روش‌های بومی؛ قرار دادن بودجه کافی از دبیرخانه سازمان ملل و کمک‌های داوطلبانه برای ایجاد فعالیت در جریان مذاکرات آب‌وهوایی در آوریل و می سال ۲۰۱۸ بود. کنفرانس اعضا ۲۳ با

حضور شش نماینده از کشورهای مختلف همچنین نمایندگان جوامع بومی در حمایت از برنامه‌های خود نگاه مثبتی را جلب کرده است.

۶-۲-۳-آموزش: آموزش و پرورش در آماده‌سازی جوامع برای تغییر جهانی مهم است. آموزش نقش مهمی در دستیابی به اهداف توسعه پایدار و دستیابی به اهداف توافقنامه تغییرات اقلیمی پاریس دارد. ماده ۶ کنوانسیون چارچوب سازمان ملل در مورد تغییرات آب و هوایی تصریح می‌کند که همه اعضا در آموزش و پرورش، آگاهی عمومی در مورد تغییرات آب و هوایی مشارکت و ارتقاء می‌یابند و مشارکت گسترده مردم در این روند را تشویق می‌کنند. نقش حیاتی آموزش در پاسخ جهانی تغییرات اقلیمی در برنامه ۲۰۳۰ توسعه پایدار و همچنین در موافقت‌نامه تغییرات اقلیمی پاریس به رسمیت شناخته شده است. ماده ۱۲ توافقنامه پاریس بیان می‌کند که "طرفین باید اقدامات لازم را برای ارتقای آموزش، آگاهی عمومی، مشارکت عمومی و دسترسی عمومی به اطلاعات در زمینه تغییرات اقلیمی" همکاری کنند. از آنجاکه کنفرانس اعضا ۲۲ (COP ۲۲) به اجرای توافقنامه پاریس کمک می‌کند، بخش آموزش و پرورش باید آماده باشد تا از این تلاش‌ها حمایت کند (<https://unfccc.int>)، در توافقنامه پاریس کنفرانس اعضا از شورای حمایت از مشاوره علمی و فن‌آوری درخواست مشاوره و همکاری در مورد چگونگی ارزیابی سهم اعضا برای تغییرات آب و هوایی را کرد (<https://unfccc.int>).

۶-۳-حقوق بشر و مهاجرت

چارچوب بین‌المللی و منطقه‌ای منشور سازمان ملل (۱۹۴۵) و اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸) این اصل را مطرح می‌کنند که انسان‌ها بدون تبعیض از حقوق و آزادی‌های اساسی برخوردار می‌باشند. به دنبال تغییرات زیست‌محیطی و اثرات مهاجرت بر ثبات سیاسی، صلح و امنیت بین‌المللی موضوع "مهاجرت زیست‌محیطی" به دیدگاه "صلح و امنیت" نزدیک می‌شود. پیامدهای مهاجرت محیطی برای صلح و امنیت اصطلاح "پناهنده زیست‌محیطی" را برای اولین بار در برنامه محیط‌زیست سازمان ملل^{۳۰} در سال ۱۹۸۵ مطرح کرد.

ارتباط چندجانبه بین تغییرات زیست‌محیطی، امنیت انسانی، درگیری و مهاجرت ارائه تعریف واحد برای پدیده مهاجرت زیست‌محیطی را ایجاد می‌کند. در تعریف سازمان بین‌المللی مهاجرت^{۳۱} آمده است «مهاجران زیست‌محیطی افراد یا گروهی از افراد هستند که به علت تغییرات ناگهانی یا پیشرو در محیط‌زیست که به طور نامطلوب بر زندگی یا شرایط زندگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد، مجبور به ترک و جابجایی خانه‌های خود به صورت موقت یا دائمی در داخل کشور یا خارج از کشور هستند». یونا آدامسون، متخصص مهاجرت (۲۰۰۶)، سه حوزه‌ای را که مهاجرت بر امنیت ملی و یا بین‌المللی تأثیر می‌گذارد، متمایز می‌کند: ظرفیت و استقلال کشور؛ توزیع قدرت در میان کشورها؛ و ماهیت درگیری‌های خشونت‌آمیز. مهاجرت بین‌المللی به ظرفیت دولت و استقلال آن‌ها تأثیرگذار است و کنترل مرزی و هویت جمعی چالش می‌کشد. جریان مهاجرت نیز ترکیب جمعیت یک کشور را تغییر می‌دهد که به نوبه خود بر هویت

³⁰ United Nations Environment Programme (UNEP)

³¹ international Organization for Migration (IOM)

جمعی آن تأثیر می‌گذارد. به‌عنوان مثال دیاسپورها می‌توانند عامل ایجاد تکه‌تکه شدن و بی‌ثباتی با ایجاد وفاداری متمایز باشند، و به‌این ترتیب، مفاهیم سنتی شهروندی را به چالش می‌کشد. مهاجرت بین‌المللی با فرسایش (یا به‌عنوان تخریب) پایه فرهنگی هویت ملی می‌تواند سبب «نامنی اجتماعی» شود (Marie Le Gloanec, 2013: 13). در ژانویه ۲۰۰۹، دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد^{۳۲} اولین موسسه بین‌المللی حقوق بشر به بررسی رابطه بین تغییرات اقلیمی و حقوق بشر پرداخت. گزارش کمیساریای عالی به چندین نتیجه مهم اشاره داشته است. تغییر آب‌وهوا لذت بردن از مجموعه‌ای از حقوق بشر را تهدید می‌کند، قانون حقوق بشر با این وجود وظایف مربوط به تغییرات آب-وهوایی را در اختیار دولت قرار می‌دهد؛ این وظایف شامل تعهدات بین‌المللی است. این گزارش نه تنها در راستای همکاری، بلکه همچنین به دلیل تأثیرگذاری این موضوع بر سایر نهادهای حقوق بشری است (H.kohn, 2009: 477). بر اساس برآوردهای سالانه مرکز نظارت بر جابجایی داخلی^{۳۳} در سال ۲۰۱۵، «از سال ۲۰۰۸، به‌طور متوسط ۲۶.۴ میلیون نفر در سال از خانه‌های خود از طریق بلایای ناشی از خطرات طبیعی آواره شده‌اند» (Turk & et.al, 2012). سازمان بین‌المللی مهاجرت اظهار داشت «پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰ از ۲۵ میلیون تا ۱ میلیارد مهاجر محیط‌زیست وجود داشته باشد» (Report of the Secretary-General, "Progress towards the Sustainable Development Goals", E/2016/75). این خروج‌های جمعی موجب افزایش فقر که به‌نوبه خود موجب افزایش نارضایتی و جذب شورشیان یا تروریست‌ها خواهد شد می‌شود. با این فرایند واضح است که تغییرات آب‌وهوایی سیاسی شده است. بدون شک محیط‌زیست با توسعه و امنیت واحدهای سیاسی نسبت مستقیم داشته است.

۶-۴- امنیت نظامی

تغییرات آب‌وهوایی نه تنها محیط‌زیست، بلکه ثبات و امنیت را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد، به‌ویژه هنگامی که با مشکلات قومی، فرهنگی، سیاسی یا اقتصادی همپوشانی داشته باشند. حوادث ناشی از تغییرات آب‌وهوایی می‌تواند پیامدهای امنیتی جهانی داشته باشد که دولت‌ها و جوامع قادر به مقابله نیستند تغییرات اقلیمی، توزیع و کیفیت منابع طبیعی را تحت‌الشعاع قرار خواهد داد و به «تعارض زیست‌محیطی»^{۳۴} منجر می‌شود. برخی از محققان بر این باورند که این تغییرات باعث ایجاد یا تداوم اختلافات مسلحانه می‌شود. رقابت برای منابع طبیعی (مانند الماس، چوب، نفت، آب، و حتی مواد مخدر) سبب خشونت در مناطق مختلفی مانند کویت، کلمبیا و افغانستان شده است (Purvis, 2004). از دهه ۱۹۹۰، کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد به‌طور فزاینده‌ای از چالش‌های زیست‌محیطی مهاجرت در گسترش خشونت و تروریسم آگاه شد. در سال ۲۰۰۷، بان کی‌مون، دبیرکل سازمان ملل متحد با مقاله‌ای در واشنگتن پست ادعا کرد که بین گرمایش جهانی و جنگ رابطه وجود دارد (Benjaminsen, 2012: 98). در ژوئن ۲۰۰۸، کمیته دائمی آژانس بین‌المللی و^{۳۵} کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد، سازمان بین‌المللی

³² Office of the U.N. High Commissioner for Human Rights (OHCHR)

³³ The Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

³⁴ environmental conflict

³⁵ The Inter-Agency Standing Committee (IASC)

مهاجرت³⁶ در این زمینه نقش مهمی ایفا کردند. ارائه اسناد مشترک به عنوان "یک اقدام هماهنگ" برای کشورهای عضو چارچوب کنوانسیون تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد در مورد احتمال بالا بودن مهاجرت و جابجایی مرتبط با بلایای طبیعی و تغییرات اقلیمی و تمایل آژانس‌های تخصصی برای حمایت از آن‌ها در کنفرانس اعضا شانزدهم (COP16) که در سال ۲۰۱۰ در کانکون برگزار شد، برای اولین بار، در گزارش ارزیابی پنجم خود در سال ۲۰۱۴، گروه دوم مجمع بین‌المللی تغییرات آب‌وهوایی، به صراحت به این نتیجه رسیده است که "تغییرات آب و هوایی می‌تواند به‌طور غیر مستقیم باعث افزایش خطر درگیری‌های خشونت آمیز باشد. در کنفرانس اعضا 3، پاتریشیا اسپینوزا، دبیر اجرایی کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد، از طریق ارائه مقالات و سخنرانی‌های مرتبط با تغییرات آب-وهوایی و امنیت تأکید کرد که ایجاد ثبات در سطح جهانی، "کلید دستیابی به در نظر گرفتن تغییر وضعیت آب‌وهوا به‌عنوان یک موضوع امنیتی است. (Vivekananda, 2017: 35).

۶-۶- امنیت سلامت و بهداشت

امنیت سلامت جهانی از مفاهیم مناقشه برانگیز است. از نظر سازمان جهانی بهداشت، هدف کلی آنچه «امنیت سلامت جهانی» نامیده می‌شود، نشان دادن این است که چگونه اقدام جمعی بین‌المللی در حوزه سلامت عمومی می‌تواند آینده امن تری را برای بشریت رقم بزند. این مفهوم در گزارش سال ۲۰۰۷ آن سازمان چنین تعریف شده: «امنیت سلامت جهانی شامل آن دسته از فعالیت‌های ضروری آینده نگر و واکنشی است که با هدف به حداقل رساندن آسیب پذیری انسان‌ها در برابر وقایع حاد که در حوزه سلامت عمومی رخ می‌دهند، و می‌توانند سلامت جمعی انسان‌ها در مناطق جغرافیایی مختلف و ماورای مرزهای ملی را به مخاطره اندازند است» (Falahi & et. al, 2015: 145). بیماری‌ها بر ساختار جمعیتی، اقتصاد و آمادگی نظامی کشورها تأثیر گذارند بیماری‌ها سبب بحران و تشدید بحران‌های موجود می‌شوند و از این طریق به اعتبار و مشروعیت حکومت‌ها لطمه می‌زند (Sajjadpour & et.al, 2011: 122). کنفرانس اعضا دوم (COP2) در ژنو اعلام می‌کند که تغییرات آب و هوایی در اثر ایجاد پیامدهای مشخص و اغلب سوء بر بسیاری از سیستم‌های زیست‌محیطی و بخش‌های اجتماعی و اقتصادی، از جمله تامین مواد غذایی و منابع آب، بر سلامت انسان تأثیرگذار است، و اشاره کرد که در برخی موارد اثرات آن در کشورهای در حال توسعه و جزایر کوچک غیر قابل برگشت است (on the report of the Second Committee Resolution adopted by the general assembly [A/RES/51/184] (A/51/605/Add.5) / 3 February 1997) سازمان جهانی بهداشت اعلام کرده است «پیش‌بینی شده است تغییرات آب‌وهوایی بر سلامت مواد غذایی تأثیر بگذارد»، بیماری‌های غذایی و آب از طریق باکتری‌ها، ویروس‌ها، انگل‌ها یا مواد شیمیایی، می‌توانند بر سلامت تأثیر بگذارد و در طولانی مدت، توسعه اقتصادی اجتماعی را تضعیف - کند. به‌عنوان مثال، بیماری اسهالی منتقل شده از غذا و آب، سالانه موجب مرگ و میر حدود ۲ میلیون نفر می‌شود که بیشتر آن‌ها کودکان هستند. چارچوب کنوانسیون تغییرات آب‌وهوایی سازمان ملل متحد و تیم سازمان جهانی بهداشت و دبیرخانه سازمان ملل متحد در زمینه تغییرات اقلیمی برای حفاظت از سلامت در برابر تغییرات آب‌وهوایی در سال

³⁶ International Organization for Migration (IOM)

۲۰۰۷ تفاهم نامه جدیدی را امضا کردند تا تعهدات مشترک را برای مقابله با چالش‌های بهداشت عمومی درحال افزایش ناشی ازافزایش درجه هوا را بررسی کنند و ازکشورهایی با زیرساخت‌های بهداشتی ضعیف یا ناکافی برای حفاظت از سلامت انسان و ایجاد انعطاف پذیری آب‌وهوا برای پاسخ به تهدیدها،حمایت نمایند.یک مورد مهم اقدام کنفرانس اعضا ایجاد برنامه مشترک سازمان ملل متحد برای کاهش انتشارکربن ناشی ازجنگل‌زدایی و نابودی جنگل‌ها درکشورهای درحال توسعه^{۳۷} درسال ۲۰۰۸ توسط برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد^{۳۸} و برنامه عمران سازمان ملل متحد^{۳۹} و سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل متحد^{۴۰} است.در کنفرانس اعضا ۲۳(COP۲۳) مدیرکل سازمان جهانی بهداشت^{۴۱} «تدروس ادهانام»^{۴۲} گفت: «تغییرات آب‌وهوایی یکی از مهم‌ترین تهدیدات بهداشت عمومی درزمان ما است. سلامت نسل‌های آینده در همه جا به همه ما مربوط است وهمکاری زمانی اتفاق می‌افتد که تغییرات آب‌وهوایی تهدیدی جدی برای سلامت عمومی است». این توافقنامه چارچوب مشترک را برای همکاری استراتژیک بین سازمان جهانی بهداشت و چارچوب سازمان ملل متحد در زمینه تغییرات آب‌وهوا برای پشتیبانی از کشورهای در حال توسعه فراهم می‌کند و به کاهش آسیب پذیری‌های بهداشتی ناشی از تغییرات آب و هوایی کمک می‌کند و با ارائه راهنمایی در مورد خطرات بهداشتی تغییرات آب و هوایی و استفاده از سیاست‌هایی برای بهبود ظرفیت کشورها برای رسیدگی به سلامت دربرنامه‌های ملی مبارزه با تغییرآب‌وهوا و برنامه‌های سازگاری ملی حمایت سازمان بهداشت جهانی از سیاست وبرنامه‌های بهداشتی خطرات آب‌وهوایی، ازجمله در سلامت محیط، تقویت سیستم‌های بهداشتی وآمادگی برای آگاهی ازخطرات تغییرات آب‌وهوا از سوی سیاستگذاران آب و هوا و بهداشت، متخصصان، جامعه مدنی و مردم عامه برای کاهش انتشارکربن و افزایش همکاری دربرابر تغییرات آب و هوایی و پیشرفت کشورها در حفاظت از سلامت در برابر تغییرات اقلیمی فراهم می‌سازد. پاتریشیا اسپینوزا^{۴۳}، دبیر اجرایی تغییرات آب و هوایی سازمان ملل متحد، گفت: توافقنامه تغییرات اقلیمی پاریس به دنبال حصول اطمینان از ایجاد جهان و شهروندان سالم، در تمام عرصه‌ها درآینده است (www.who.in, 2017)

۷-مشروعیت دهی به اقدامات آینده

در سال ۲۰۱۵، بیش از ۱۹۰ نفر از روسای کشورهای جهان متعهد به ۱۷ هدف توسعه پایدار^{۴۴}، برای کمک به پایان دادن به فقر شدید، مبارزه با نابرابری و بی عدالتی و مبارزه با تغییرات اقلیمی شدند. برنامه توسعه پایدار درژانویه ۲۰۱۶ به اجرا درآمد و تا سال ۲۰۳۰ زیرنظر برنامه توسعه سازمان ملل^{۴۵} به کار خود ادامه خواهد داد.مقابله با پدیده تغییرات

³⁷ United Nations Collaborative Programme on Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Developing Countries (UN-REDD)

³⁸ United Nations Environment Programme(UNEP)

³⁹ United Nations Development Programme(UNDP)

⁴⁰ Food and Agriculture Organization(FAO)

⁴¹ World Health Organization (WHO)

⁴² Tedros Adhanom

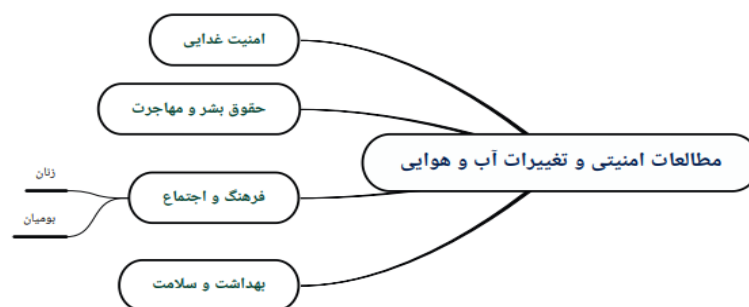
⁴³ Patricia Espinosa

⁴⁴ Sustainable Development Goals

⁴⁵ United Nations Development Programme

آب و هوا سیزدهمین هدف توسعه پایدار است. برنامه ۲۰۳۰ و کنفرانس پاریس در مورد تغییرات اقلیمی، دستاورد بزرگی از سوی جامعه بین‌المللی بود (www.undp.org). در روند مذاکرات با توجه به اهداف توسعه پایدار تأیید شده که تغییرات آب و هوایی یکی از بزرگترین چالش‌های زمان ما است، بیان زنگ خطر افزایش انتشار گازهای گلخانه‌ای در سطح جهان، به شدت نگران‌کننده است و در حال حاضر با افزایش اثرات آن به ویژه در کشورهای در حال توسعه، خشکسالی و حوادث آب و هوایی شدید، افزایش سطح آب دریا، فرسایش ساحلی و اسیدی شدن اقیانوس‌ها، امنیت غذایی را تهدید و تلاش برای ریشه‌کن کردن فقر و دستیابی به توسعه پایدار، وسازگاری تغییرات آب و هوایی نشان دهنده یک اولویت فوری و جهانی است (General Assembly on 19 December 2014 [on the report of the (Add.3 /69/468/ (A Second Committee).

کنفرانس اعضا ۲۳ (COP23) در ۶ تا ۱۷ نوامبر ۲۰۱۷ در بن آلمان برای اجرای توافقنامه تغییرات اقلیمی پاریس و تسریع تحول توسعه پایدار، انعطاف‌پذیر و ایمن در برابر تغییرات آب و هوا بود. در این توافقنامه نمایندگان بیش از ۱۹۰ کشور با حمایت گسترده کشورهای، ایالت‌ها، شرکت‌ها و جامعه مدنی موافقت کردند که همکاری ۱۲ ماهه را با توجه به شعار «ما کجا هستیم، کجا می‌خواهیم برویم و چگونه به آنجا می‌رسیم» را اجرا کنند. در تاریخ ۲۰ آوریل ۲۰۱۷، ۱۴۳ کشور توافقنامه پاریس را تصویب کردند، که ۱۳۷ کشور (۱۳۶ کشور و اتحادیه اروپا) نخستین کمک‌های ملی خود را به دبیرخانه کنوانسیون چارچوب تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد ارائه دادند. در تاریخ ۲۰ آوریل ۲۰۱۷، هفت کشور در حال توسعه، در واکنش به تغییرات آب و هوایی، اولین برنامه‌های توافق ملی خود را تکمیل و ارائه کردند. چالش اصلی برای امضا کنندگان کنفرانس اعضا ۲۳ (COP23) در مورد چگونگی اجرای تعهدات است. پس از آن متن در سال ۲۰۱۸ در لهستان در کنفرانس اعضا ۲۴ (COP24) باید نهایی شود و مورد تأیید قرار گیرد. فرانک بیناماراما^{۴۶}، نخست وزیر فیجی، اشاره کرده است: «ما باید برای تمام جهان و شهروند جهانی صحبت کنیم چرا که هیچکس بدون توجه به اینکه چه کسی هست و یا کجا زندگی می‌کند نمی‌تواند از تأثیر تغییرات اقلیمی دور باشد».

تصویر ۲: تغییرات آب و هوایی و ابعاد مطالعات امنیتی

⁴⁶ Frank Bainimarama

۷- بازدارندگی و شورای امنیت سازمان ملل در پدیده تغییرات آب و هوا

بازدارندگی عبارت است از اقدام یا مجموعه‌ای از اقدامات که برای پیشی‌جستن از اقدامات خصمانه‌ی دشمن صورت می‌گیرد. تئوری بازدارندگی یعنی کوشش یکی برای اعمال نفوذ در دیگری تا او را از اقدام به عملی که متضمن خسارت یا هزینه‌ای برای اولی است باز دارد. منشورسازمان ملل متحد (۱۹۴۵) مرجع صریح برای حفاظت از محیط‌زیست یا سیاست جهانی آب و هوا نیست؛ با این وجود، هدف اساسی سازمان «انجام اقدامات جمعی برای پیشگیری و از بین بردن تهدیدات صلح، به‌عنوان یک هدف اساسی» است. شورای امنیت هرگونه اختلاف یا هر وضعیتی را که ممکن است به صلح و امنیت بین‌المللی آسیب برساند، مورد بررسی قرار می‌دهد. برای مثال در دستورالعمل فصل هفتم، هفتم و هشتم منشور چندین راهکار شورا را که شامل تحقیق، دیپلماسی، تحریم‌ها و حتی اقدام نظامی است تعیین می‌کند. تا به امروز، شورای امنیت سازمان ملل اقدامات بسیار محدودی را در رابطه با تغییرات آب و هوایی انجام داده است. در داخل سازمان ملل متحد بحث در مورد امنیت محیط‌زیست تا به امروز در زمینه پیامدها و نه علل چالش جهانی تغییر آب و هوا است. با توجه به مسئولیت‌های مربوط به ارکان اصلی سازمان ملل متحد، مسئولیت اولیه حفظ صلح و امنیت بین‌المللی به شورای امنیت اعطا شده است و مسئولیت مسائل توسعه پایدار، از جمله تغییرات آب و هوا، به مجمع عمومی و شورای اقتصادی و اجتماعی اعطا شده است. در اجلاس جهانی سال ۲۰۰۵، شورا قطعنامه ۱۶۲۵ را با تأکید بر اهمیت پیشگیری از تعارض و مواجه شدن با عوامل ریشه‌ای درگیری‌های مسلحانه، همراه با سایر بحران‌های اجتماعی و سیاسی تصویب کرد. این قطعنامه به‌عنوان نقطه شروع برای طرفداران حمایت از افزایش نقش شورا در عرصه تغییرات اقلیمی بود. در سال ۲۰۰۷، انگلیس بحثی را با عنوان "بررسی رابطه بین انرژی، امنیت و آب و هوا" آغاز کرد. این بحث، اختلاف شدید در نقش شورای امنیت در رسیدگی به تغییرات اقلیمی را نشان داد و تقریباً به‌طور ویژه در مورد اینکه آیا شورای امنیت برای بررسی پیامدهای امنیتی تغییرات اقلیمی مناسب است متمرکز بود. اتحادیه اروپا و بسیاری از کشورهای توسعه یافته جزیره اقیانوس آرام^{۴۷} تلاش می‌کنند نقش بیشتری در اختیار شورای امنیت سازمان ملل متحد قرار دهند، اما حامیان کمی نسبت به نقش بالقوه شورا وجود دارد. منتقدان، از جمله روسیه، چین و گروه ۷۷، به شدت با توجه شورای امنیت به تغییرات آب و هوایی مخالف است. گروه ۷۷ ادعا کرده اقدام شورای امنیت در اختیار سایر ساختارهای سازمان ملل (یعنی مجمع عمومی، شورای اقتصادی و اجتماعی و کنوانسیون چارچوب سازمان ملل در تغییرات آب و هوا) که برای رسیدگی به تغییرات اقلیمی مناسب هستند، باید مورد توجه قرار گیرد (Warren, 2015:4) و (Mukul Sanwal, 2013: 697). در ماه ژوئن سال ۲۰۰۹، مجمع عمومی سازمان ملل متحد قطعنامه A / RES / 63/281 را تصویب کرد که توسط چندین کشور کوچک جزیره‌ای پیشنهاد شده است که از دبیرکل سازمان ملل درخواست کنند تا گزارش جامعی درباره تغییرات اقلیمی و پیامدهای امنیتی احتمالی آن ارائه دهد. گزارش منتشر شده در سپتامبر ۲۰۰۹ (A / 64/350) تغییرات آب و هوا را به‌عنوان "ضریب تهدید" با پتانسیل تشدید تهدیدات موجود برای صلح و امنیت بین‌المللی برجسته کرد (www.climate-

⁴⁷ Small Island Developing States (SIDS)

diplomacy.org). دو سال بعد، با وجود علاقه برخی از کشورها (اعضای اتحادیه اروپا، جزایر کوچک در اقیانوس آرام) در استفاده از شورا به عنوان مکانیسم پاسخگویی به بحران‌های مربوط به آب و هوا جلسه دوم در ژوئن ۲۰۱۱ در آلمان برگزار شد نشان داد که اختلافات بین اعضای شورای امنیت همچنان باقی مانده است، مارکوس استفان، رئیس جمهور کشور نائورو در نیویورک تایمز نوشت: "شورای امنیت باید در زمینه تعیین تغییرات اقلیمی به عنوان یک تهدید برای صلح و امنیت بین‌المللی به مجمع عمومی ملحق شود. شورای امنیت سازمان ملل متحد در تاریخ ۲۰ جولای ۲۰۱۱ برگزار شد برای اولین بار تصدیق کرد که تغییرات آب و هوایی تهدیدی برای امنیت بین‌المللی است. بنابراین، شورای امنیت در نهایت توانست بر شکاف سیاسی خود غلبه کند و واقعیت اساسی [تغییرات اقلیمی و خطراتی را که جامعه بین‌المللی به وجود می‌آورد] به رسمیت بشناسد. بنابراین بر اساس فصل ۷ منشور سازمان ملل متحد، شورای امنیت سازمان ملل در حال حاضر دارای اختیارات کافی برای مجبور کردن کشورها برای رسیدگی به علل و پیامدهای تغییرات اقلیمی است. در بیانیه ۲۰ ژوئیه ۲۰۱۱ در جلسه ۶۵۸۷ شورای امنیت، تحت عنوان "حفظ صلح و امنیت بین‌المللی"، آمده است: «شورای امنیت بر اساس منشور ملل متحد مسئول اصلی حفظ صلح بین‌المللی است و بر اهمیت استراتژی پیشگیری از درگیری تاکید می‌کند شورای امنیت مسئولیت مسائل مربوط به توسعه پایدار را به رسمیت می‌شناسد. با وجود این دستیابی به توافق در مورد سیاست آب و هوایی، به دلیل دیدگاه‌های متفاوت در میان اعضای سازمان ملل متحد در مورد اینکه چه کسی و چه میزان در تغییرات اقلیمی تأثیرگذار است، چه کسی آسیب پذیر است و چه کسی قدرت انجام کار در این زمینه را دارد، به طور فزاینده‌ای دشوار است. میراسلاو لاژاک^{۴۸} در بیانیه نشست هفتاد و دوم مجمع عمومی سازمان ملل در مورد تغییرات اقلیمی بیان می‌کند "تغییرات آب و هوایی متفاوت از تهدیدات سال ۱۹۴۵ که سازمان ملل تشکیل شده است می‌باشد این مسئله آتش بس یا موافقت‌نامه‌ها را قبول نمی‌کند و مرزها یا سرزمین را به رسمیت نمی‌شناسد و قابل مذاکره نیست" (www.un.org, 2017/12/24).

بحث‌های مربوط به آب و هوا اختلافات شدید در مورد مجوز شورا و تقسیم کار در میان اعضای سازمان ملل را نشان داد. عدم اعتماد به عضویت و سلسله مراتب شورا و همچنین ترس از تضعیف چارچوب کنوانسیون تغییرات آب و هوایی سازمان ملل متحد نیز این بحث را شکل داده است (Conca & et.al, 2017: 4). همانطور که پیرلی اسکات معتقد است، هرگونه تلاش شورای امنیت برای بهبود انطباق با اهداف زیست‌محیطی می‌تواند به مشکلی تبدیل شود، به خصوص با توجه به اختلاف نظر در مورد ساختار شورا، که می‌تواند منجر به تعهدات و تحریم‌های شدید شود. همانطور که تراین نگ^{۴۹} اشاره می‌کند، قطعنامه شورای امنیت به صورت خودسرانه اجرا نمی‌شود و نیازمند پیاده سازی توسط کشورهای عضو است، که می‌تواند منجر به مشکلات مربوط به اجرای آن شود. بسیاری از مفسران نیز نگرانی‌های عملی را ذکر کرده اند. به عنوان مثال، اعضای دائم شورای امنیت عبارتند از ایالات متحده آمریکا که از لحاظ تاریخی بزرگترین سرمایه گذار است و تنها دولت عمده ای است که هرگز پروتکل کیوتو را تصویب نکرده

⁴⁸ Miroslav Lajcak

⁴⁹ Trina Ng

است. و چین، که در حال حاضر بزرگترین سرمایه گذار است. هیچ کشوری به احتمال زیاد اجازه نخواهد داد تا اعضای شورای امنیت به ادامه انتشار گازهای گلخانه ای خود به نظارت پردازند.

نتیجه گیری

تغییرات آب و هوایی از مسائل مهم در قرن بیست و یکم است که توجه کشورها و سازمان های بین المللی را به خود جلب کرده است. بعد از انقلاب صنعتی فعالیت های انسانی به گرم تر شدن و افزایش درجه دما در کره زمین منجر شده است که ابعاد مختلفی از جمله در زمینه امنیت دارد. خشکسالی، قحطی، جنگ، گرسنگی، مهاجرت های انسانی و از بین رفتن زمین ها و کشورها و جزایر کوچک را می توان از پیامدهای ناخواسته این تغییرات دانست. بعد از جنگ سرد و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی توجه سازمان ملل به موضوعات جدید در زمینه امنیت به ویژه در رابطه با تغییرات اقلیم مطرح شد. در دنیای امروز توجه به ابعاد جدید امنیت و تلاش کشورهای مختلف و لزوم همکاری و اجماع بین المللی را در این زمینه ضرورت دارد. هر چند که سازمان ملل در زمینه اجرا، کاربردی کردن، اجماع و همکاری کشورها در این زمینه با چالش هایی مواجه است که نیازمند هماهنگی کشورها فراتر از منافع ملی است سیاست گذاران امروزه باید تلاش کنند تا که نقشه های ذهنی خود را از جهان با منافع جدید (با تعریف شده) دنبال کنند و فرایندهای برنامه ریزی استراتژیک جدیدی را دنبال کنند. تغییرات اقلیمی نیز به عنوان یک «آسیب» یا «خطر» به جامعه جهانی ارائه شود و نتایج عملی را دنبال کند. اختلافات شدید بین المللی در مورد تغییرات آب و هوایی از لحاظ سیاسی بودن دستور کار تغییر آب و هوا و به ویژه (با توجه به افزایش نگرانی در مورد نقش تغییرات محیطی در ایجاد یا تشدید درگیری های خشونت آمیز)، نقش شورای امنیت باید بررسی شود. واکنش سازمان ملل متحد به تغییرات آب و هوایی عمدتاً در فرایند چارچوب سازمان ملل ریشه دارد که هدف آن تسهیل توافق میان اعضا برای کاهش انتشار گازهای و کمک به کشورهای آسیب پذیر در سازگاری با تغییرات نامطلوب در محیط زیست است با این حال واضح است که تغییرات آب و هوایی سیاسی شده است. دستیابی به یک توافق در مورد هرگونه کاهش یا انطباق، به دلیل دغدغه های متفاوتی در میان اعضای سازمان ملل متحد در مورد اینکه اثرات تغییرات اقلیمی، افرادی که در معرض آن قرار دارد و کسانی که قدرت انجام اقداماتی در مورد آن دارد، به طور فزاینده ای دشوار شده است. چارچوب کنوانسیون تغییرات آب و هوایی نیز اختلاف بین دولت هایی را که دارای دانش و توان مالی برای مقابله با تغییرات اقلیمی هستند، و کسانی که بیشتر به اعمال دیگران وابسته هستند، برجسته کرده است. در واقع، حتی موفقیت نسبی جلسات چارچوب کنوانسیون سازمان ملل در زمینه تغییرات آب و هوایی دولت ها را متعهد به رسیدن به یک توافق اجباری، نکرده است. در نهایت بررسی اقدامات کنوانسیون تغییرات اقلیم نشان می دهد، پیشرفت آهسته های در زمینه کنترل تغییرات آب و هوا صورت گرفته است و باید بیشتر به این تهدید توجه داشت و همکاری کشورها در سازمان ملل اهمیت دارد.

1. Abdollahi, M., (2010). Climate change: A reflection on UN guidelines and measures. *Quarterly Law*, 20, 193-213. [In Persian]
2. Atabi, F., Nazemi, M., Siddiqi, A.A., & Tavakoli, N. (2010). Review of the obligations and provisions of the Convention on Climate Change and assessment of its implementation in the Islamic Republic of Iran. *Environmental Science and Technology*, 12(2), 126-152. [In Persian]
3. Ashrafi, D. (2014). A new Interpretation of International Peace and Security and its Impact on the Concept of National Sovereignty. *Quarterly Journal of Legal Research in Public Law*, 15(42). [In Persian]
4. Almassy, D. (2014). *Climate Change and the United Nations Sustainable Development Goals*. Hand book for ASEAN Member States' Government Officials.
5. International Institute for Sustainable Development (IISD) (1995). *Abrief history convention on climate change*. 12(12).
6. United Nations Human Settlements Programme (2011). *Cities And Climate Change Global Report On Human Settlements*. <https://www.unclearn.org/wp-content/uploads/library/unhab58.pdf>
7. Conca K., Thwaites, J., & Lee G. (2017). *Climate Change and Global Security What Role for the UN Security Council?*. Friedrich-Ebert. <https://library.fes.de/pdf-files/iez/13767.pdf>
8. Depledge, D. (2012). Climate change and international institutions: implications for security. *Journal Climate Policy*, 12(1), 73-84.
9. Dimitrov, R. (2017). The politics of persuasion: UN climate change negotiations. https://www.researchgate.net/publication/286704945_The_politics_of_persuasion_UN_climate_change_negotiations
10. Falahi, F., Mostaghimi, B., Al Kajbaf, H., & Heydari, B. (2015). A Survey on the Health Concept in Human Security Theory. *Journal of Biomedical Ethics*, 5(15), 127-162. [In Persian]
11. Vivekananda, J., Fetzek, S., Mobjörk, M., Sawas, A., & Wolfmaier, S. (2017). Action on Climate and Security Risks. Clingendael, Netherlands Institute of International Relations. https://www.developmentaid.org/api/frontend/cms/file/2017/12/action-on-climate-and-security-risks.pdf.pagespeed.ce_d9-k471n1.pdf
12. Karimipour, Y., Kaviani Rad, M., Fahmi, H., & Karami, S. (2017). *Explaining the Consequences of Climate Change in the Central Basin of Iran*. *Journal of Applied Geosciences Research*, 17(46), 207-226. [In Persian]
13. Sean, M. I.J. (1991). International security studies after the cold war: an agenda for the future.
14. Purvis, N., & Busby, J. (2004). The Security Implications of Climate Change For The UN System. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.585.9041&rep=rep1&type=pdf>
15. Qaisari, N. (2014). Security Schools; Available Criticisms and Necessity of a New Approach Plan. *Afqaf Security Quarterly*, 7(22). [In Persian]
16. Semati, M.H., & Rahnavard, H. (2009). Security of Iran and US National Security Strategy. *International Journal of International Relations*, 1(2), 89-118. [In Persian]
17. Sajjadpour, M.K., & Ahmadi Khoy, A.R. (2011). Conceptual Development and Components of the International Food Security Regime. *Political Science Journal*, 6(4), 145-177. [In Persian]
18. Shchan, M. (2005). International Security. *Strategic Studies Quarterly*, No .32.
19. Sajjadpour, M.K., & Rafati Alasti, Z. (2011). Foreign Policy, Health and International Security: Conceptual and Operative Framework. *Foreign Relations Quarterly*, 3(3), 113-142. [In Persian]

20. Sanwal, M. (2013). Why is the UN Security Council Discussing Climate Change?. *Strategic Analysis*, 37(6), 694–699.
21. Tabatabai, M., & Fathi, M.J. (2014). Developing the Concept of Security in NATO after the Cold War based on the Copenhagen School. *Journal of Strategies for Globalization*, 5(14), 7-42. [In Persian]
22. Turk, V., Steven, C., Riera, J., Lippma, B., Hansen, E., Egziabhe, A., Franck, M., Dekrout, A., & Kuroiwa, k. (2015). *United Nations High Commissioner for Refugees Case Postale 2500*. Switzerland.
23. Warren, D. (2015). *Climate change and international peace and security: Possible Roles for the U.N. Security Council in Addressing Climate Change*. Sabin Center for Climate Change Law | Columbia Law School. https://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/climate-change/warren_-_cc_and_international_peace_and_security_-_roles_for_the_un_security_council.pdf
24. What are the Sustainable Development Goals? <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>
25. Vosoughi, S., Moradifar, S., & Safari, A. (2014). Analysis of the South Caucasus Security Issues Based on the Copenhagen School of Security Theory. *Central Eurasia Studies*, 7(1), 175-194. [In Persian]